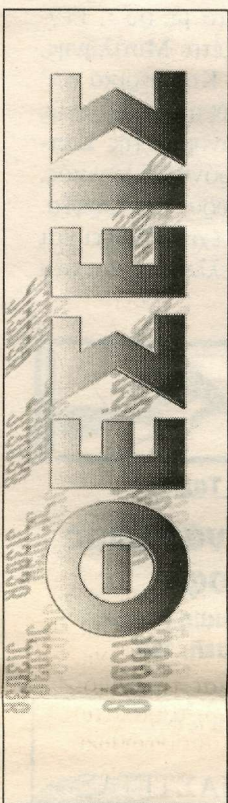

Αλάτι και αλυκές της Λέσβου

του Παναγιώτη ΜΙΧΑΗΛΑΡΗ*

Στις 29, 30 Νοεμβρίου και 1 Δεκεμβρίου 2002 έγινε στην πόλη της Μυτιλήνης (αίθουσα Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου) και στο χωριό Πολιχνίτος (Πολύκεντρο) μια σημαντική εκδήλωση. Πρόκειται για το καταληκτικό συνέδριο που οργάνωσε το τμήμα Γεωγραφίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος «ALAS (All About Salt)», και είχε θέμα, σύμφωνα με τον τίτλο του: *Το αλάτι και οι αλυκές ως φυσικοί πόροι και ως εναλλακτικοί πόλοι τοπικής ανάπτυξης.*

Στο σημερινό σημείωμα δε θα σταθώ αναλυτικά στις εργασίες και τις ανακοινώσεις του συνεδρίου, μολονότι οι επιστήμονες που συμμετείχαν υπήρξαν σημαντικοί — αναφέρω μόνο το όνομα του Jean-Claude Hocquet. Θα περιορισώ, λοιπόν, την επιστημονική αναφορά, στη ψυχή του συνεδρίου, και του σχετικού άλλωστε προγράμματος, που ήταν και είναι η καθηγία του Τμήματος

Γεωγραφίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου κυρία Θεοδώρα Πετανίδου, η οποία με τους συνεργάτες της έφερε σε πέρας με τον καλύτερο τρόπο τις συνεδριακές διαδικασίες που δεν είναι ό,τι το πιο εύκολο. Παράλληλα θα ήθελα να τονίσω ότι στο Πρόγραμμα του αλατιού, ας το πούμε έτσι, συμμετέχουν τέσσερις ευρωπαϊκές περιοχές (Πολιχνίτος - Pomorie (Αγχιάλος) Βουλγαρίας - Ποιάν Σλοβενίας και Fifueira de Foz Πορτογαλίας) και έχει στόχο τη διερεύνηση των παραδοσιακών τρόπων αλοπηγίας (αλατοπαραγωγής) και την πολιτισμική ανάδειξη του αλατιού και των αλυκών μέσω της δημιουργίας τοπικών μουσείων αλατιού και άλλων συναφών εκδηλώσεων.

Αυτές τις πληροφορίες που συνοπτικά αναφέρω εδώ, μπορούσε ο κάθε ενδιαφερόμενος να τις έχει από τα δελτία τύπου, από τις εκδηλώσεις, από το συνέδριο το ίδιο. Επειδή όμως, συνήθως, πολλά πράγματα περνούν απαρατήρητα θα ήθελα μέσω της στήλης αυτής να τονίσω ότι το νησί μας είναι, όσον αφορά το αλάτι και τις αλυκές, ένας ευνοημένος τόπος αφού στον κόλπο της Καλλονής υπήρχαν και υπάρχουν δύο ενεργειακές αλυκές, εκείνες της Καλλονής και της Σκάλας Πολιχνίτου.

Ανέφερα πριν από λίγο τη λέξη *ευνοημένος* και εννόητο είναι ότι πρέπει να αιτιολογήσω τον προσδιορισμό αυτό. Πρέπει, λοιπόν, να ξέρουμε ότι με την τροπή που πλέον έχουν πάρει τα πράγματα, εννοώ κυρίως την οικονομική συγκυρία, δεν είναι δυνατόν, δηλαδή δεν συμφέρει, να λειτουργούν όλες οι αλυκές που υπάρχουν στον ελληνικό χώρο — και είναι αυτές αρακετές. Η εκμηχάνιση

των αλυκών και η βελτίωση του τρόπου παραγωγής του πολύτιμου προϊόντος δίνει τη δυνατότητα να επιβιώσουν λίγες παραγωγικές μονάδες τις οποίες διαχειρίζεται η εταιρεία «Ελληνικές Αλυκές». Η τελευταία, με σύντομες ενέργειες έχει καταφέρει να καλύψει σχεδόν τις ανάγκες της χώρας σε αλάτι (η επάρκεια θα επιτευχθεί, σύμφωνα με τους διευθύνοντες την εταιρεία, με τη λειτουργία των αλυκών της Λήμνου, αν οφέποτε πραγματοποιηθεί) μέσω της παραγωγής των δύο αλυκών Μεσολογγίου, της αλυκής του Κίτρου, των δύο αλυκών της Λέσβου, μιας αλυκής της Θράκης και ίσως άλλης μίας που μου διαφεύγει). Παράλληλα η Εταιρεία αυτή έχει βοηθήσει στην έκδοση βιβλίων για το αλάτι, έχει χρηματοδοτήσει συνέδρια και, κυρίως, με την παρουσία ειδικευμένων εκπροσώπων της στα διάφορα συνέδρια (Λέσβου, Λευκάδας, κ.λπ.) που ως τώρα έχουν γίνει, μας έδωσε τη δυνατότητα να καταλάβουμε πώς παράγεται το αλάτι, ποια είναι η ωφέλεια για έναν τόπο όπου λειτουργούν σήμερα αλυκές, με ποιο τρόπο συμβάλλουν οι αλυκές στη συντήρηση των οικοσυστημάτων κ.λπ. κ.λπ.

Αυτό το τελευταίο, λοιπόν, είναι που έχει σημασία για το νησί, καθώς η λειτουργία, κυρίως της αλυκής στο μυχό του κόλπου της Καλλονής, όπως έχουμε την ευκαιρία να παρατηρούμε με τα μάτια μας, δίνει τη δυνατότητα να λειτουργεί ένα θαυμάσιο οικοσύστημα με εκατομμύρια πουλιά που βρίσκουν τροφή και κατοικία στον περιβάλλοντα την αλυκή χώρο. Παράλληλα με το ενδιαφέρον που υπάρχει για την παρατήρηση των πουλιών συμβάλλει στην ανάπτυξη ενός είδους εξειδικευμένου τουρισμού υψηλής ποιότητας με κύρια ενασχόληση την παρατήρηση και γνώση της ζωής και συμπεριφοράς των πουλιών.

Η δημιουργία, παράλληλα, ενός μουσείου αλατιού στη Σκάλα Πολιχνίτου, σε ένα θαυμάσιο κτίριο μέσα στις αλυκές — μολονότι αυτές καθαυτές οι αλυκές της περιοχής αυτής αποτελούν ένα φυσικό μουσείο — δίνει τη δυνατότητα στην περιοχή αυτή, να δημιουργήσει μια εστία προσέλευσης ανθρώπων για να δουν από κοντά τις παραγωγικές μονάδες του αλατιού και να γνωρίσουν την ιστορία που υπάρχει πίσω από τη σημερινή εκμηχάνισμένη παραγωγή.

Όλα αυτά τα θαυμάσια μας έδωσε τη δυνατότητα να γνωρίσουμε, όσοι δεν τα γνωρίζαμε ήδη — η πραγματοποίηση του συνεδρίου και ειδικότερα η κ. Πετανίδου με τις πρωτοβουλίες που έχει αναπτύξει γύρω από θέματα σχετικά με το αλάτι και τις αλυκές — η ίδια, άλλωστε, έχει συγγράψει και το σημαντικότερο βιβλίο για το θέμα, του οποίου την έκδοση ενίσχυσε η εταιρεία «Ελληνικές Αλυκές». Όλα αυτά, όμως, είναι ανάγκη να τα γνωρίζει καλύτερα η λεσβιακή κοινωνία μέσω της ενημέρωσης που πρέπει να γίνεται για τα θέματα αυτά. Αλλωστε το αλάτι, οι αλυκές από τα πρώτα, τουλάχιστον, χρόνια της οθωμανικής κατάκτησης για τα οποία έχουμε αντίστοιχες μαρτυρίες, αποτελούσε συνεχώς για το νησί της Λέσβου μια καλή παραγωγική διαδικασία.

* Ο Παναγιώτης Μιχαηλάρης κατάγεται από τον Μανταμάδο. Είναι ιστορικός στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών.